

повинно турбувати те, що робить ваша команда, вам потрібно самовіддано вкладати свою частку на благо процесу, вас не повинні підганяти і, тим більш, примушувати працювати. Вірність команді є, мабуть, однією з найсерйозніших і найважливіших якостей командного гравця. Прагніть дивитися на свої дії з позиції ефективності для всього колективу, і негайно їх коригувати у разі потреби. Тільки ваш особистий внесок дозволить команді здобути перемогу. І саме ця перемога повинна заряджати вас енергією і мотивувати на максимально активні і продуктивні дії. Ефективний командний гравець розуміє це, і використовує це «паливо» настільки, наскільки це можливо.

Підсумовуючи вище описане з розкриття сутності вмінь і навичок командного гравця, відзначимо, що для досягнення дійсно серйозних результатів команда повинна складатися з сильних гравців, і не відчувати в них дефіциту. Відзначимо, що ми намагалися, окресливши комплексно думки науковців і практиків, висвітлити найбільш, на наш погляд, найважливіші з них. Хоча розуміємо, що експерти і практики-фахівці з командотворення час від часу розходяться у думках з приводу якостей та умінь командного гравця.

Список використаних джерел

1. Краєвський В. В. Фундаментальні та прикладні аспекти наукової роботи в галузі освіти. *Працівникіка*. 2005. № 4. С. 119–121.
2. Нікіфорова Л. Б. Роль та значення емоційної культури в професійній діяльності майбутнього менеджера. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2007. Вип. 34. С. 111–114.
3. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии. Москва : Народное образование, 1998. 255 с.
4. Сериков В. В. Личностноориентированное обучение. *Вопросы психологии*. 1994. № 5. С. 42–43.
5. Сычев А. Среднее звено: вкладывай, а то проиграешь. *Охранная деятельность: журнал*. 03.10.2011. URL: http://psj.ru/saver_people/detail.php?ID=68889.
6. Формування навичок командної роботи. Спеціальна короткострокова програма. URL: <https://pdp.nacs.gov.ua/courses/formuvannianavychokkomandnoiroboty>.

Сокурєнко Тєтяна Сергїївна

асистєнт кафедри дїлової їноземної мови, Вищий навчальний заклад Укоопспїлки «Полтавський унїверситет економїки торгївлї», tatianamerkunova@gmail.com

Царєнко Вікторїя Миколайвна

асистєнт кафедри дїлової їноземної мови, Вищий навчальний заклад Укоопспїлки «Полтавський унїверситет економїки торгївлї», tsarenkovikyha@gmail.com

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

Основною метою сучасної системи освіти є інтелектуальний і моральний розвиток особистості, формування творчого мислення та вміння працювати з інформацією. Отже, система освіти має бути побудована таким чином, щоб надавати студентам можливість самостійно розмірковувати, співвідносити різні точки зору та формулювати свою власну, спираючись на знання фактів, законів, на власні спостереження. Таке розуміння сутності цілей і завдань освіти

потребує пошуку нових, інноваційних засобів і педагогічних технологій, які б забезпечували якісну підготовку фахівців відповідно до мінливих вимог суспільства. Саме тому актуальною проблемою сьогодні є формування нового підходу до активизації навчальної діяльності у вищих навчальних закладах та впровадження інноваційних технологій у процес професійної підготовки фахівців.

Інновації в освіті – це процес створення, упровадження та поширення в освітній діяльності нових підходів, ідей, методів та прийомів, технологій, спрямованих на оновлення, модернізацію, трансформацію навчального процесу відповідно до вимог часу. Зокрема, для вищої школи визначальним має бути формування у студентів системного підходу до аналізу професійних завдань, стратегічного мислення, здатності до соціальної мобільності, прагнення до самонавчання, самовиховання та самовдосконалення впродовж усього активного трудового життя. А це можна досягнути, насамперед, за рахунок трансформації свідомості викладачів ВНЗ, переозброєння їх новими підходами до професійної діяльності, постійне впровадження інноваційних методів у навчальний процес вищої школи як один з кроків у процесі інтернаціоналізації вищої школи України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що питання впровадження інноваційних підходів у вищій школі розглядаються у працях В. Андрущенка, І. Дичківської, В. Кременя, А. Кузьмінського, В. Лугового, В. Морозова, П. Сауха, Т. Туркот, Д. Чернілевського та ін. Мета дослідження – дати узагальнену характеристику освітніх інновацій, уточнити сутність та особливості окремих інноваційних методик навчання майбутніх фахівців. Глосарій Європейського фонду освіти пояснює, що *інновації* – це вперше впроваджена новизна, однак більшість інновацій пов'язана з перенесенням існуючих підходів у нові умови через їх адаптацію або внесення поступових змін до існуючих систем.

До сучасних психолого-педагогічних інновацій у вітчизняній системі освіти, зокрема і вищої, належать реалізовані нововведення у:

- зміст, методи, прийоми і форми навчальної діяльності та виховання особистості (методики і технології);
- зміст і форми організації управління освітньою системою, а також в організаційну структуру закладів освіти;
- засоби навчання і виховання;
- особистісні настанови викладача, оскільки навчальний процес має бути діалогом особистостей викладача і студента, що суттєво покращує мотивацію студентів до навчання.

Таким чином, основний критерій інноваційності освіти – зміна цілей, тобто змісту освіти та його результатів як основних складових діяльності педагога і того, хто навчається.

Особистісна готовність майбутніх фахівців до інноваційної діяльності має включати ряд складових: здатність до саморозвитку, зайняття активної особистісної позиції у реалізації інноваційних пошуків, позитивне ставлення до інновацій.

Істотною особливістю сучасних інноваційних процесів у професійній освіті є їх технологізація – неухильне дотримання змісту й послідовності етапів впровадження нововведень.

Особливостями підготовки майбутнього фахівця є переваги супровідного аудіо/візуального матеріалу, одержання довідкової та будь-якої іншої навчальної інформації.

Завдяки використанню ІТ майбутні фахівці стають активними учасниками навчального процесу, що сприяє свідомому засвоєнню інформаційного матеріалу, розвитку критичності мислення. Ставлячи за мету формування конкурентоспроможного випускника, необхідно приділити увагу не тільки формуванню знань із фундаментальних і професійних дисциплін із залученням засобів ІТ, а й організувати навчальний процес так, щоб максимально сприяти розвитку визначених особистісних якостей у студентів.

Таким чином, інновації у змісті освіти мають доповнюватися і реалізовуватися через оволодіння інноваційними методами і формами навчання (діалоговими, діагностичними, активними, інтерактивними, дистанційними, комп'ютерними, мультимедійними, телекомунікаційними, тренінговими, проектними), а також шляхом запровадження альтернативних навчально-виховних технологій, таких як алгоритмізована, індивідуалізована, диференційована, модульна, колективна (у малих групах) тощо.

Ознайомлюючись із підходами до класифікації інноваційних методів навчання у науковців, можна виділити наступні.

Г. Ващук поділяє їх на проектні, лабораторні та інтегровані [1, с. 293]. *Під проектними методами (метод проектів)* вчений розуміє таку організацію навчання, за якою ті, що навчаються, набувають умінь і навичок у процесі планування та виконання практичних завдань – проектів. *Лабораторна система (дослідна)*, на його думку, ґрунтується на принципах індивідуалізації навчання, самостійної дослідної роботи в кабінетах-лабораторіях. *Інтегровані (комплексні) методи* – це здійснення навчання за певними темами-комплексами, що містять матеріали суміжних предметів. Всі ці методи навчання застосовуються у співробітництві, взаєморозумінні, єдності інтересів і прагнень учасників навчального процесу.

С. Гончаров відносить до інтерактивних технологій навчання *кооперативне, колективно-групове, ситуативного моделювання, опрацювання дискусійних питань*, кожна з яких реалізовується через окремі методи і прийоми [2, с. 355].

І. Дичківська вважає інноваційними методами *групову роботу студентів, групові тренінги, «мозкову атаку», дидактичні ігри, кейс-метод, мікроевкладання, метод «Ток-шоу», «Коло ідей», «Акваріум»* [3, с. 274–275].

Проаналізуємо характерні ознаки деяких методів навчання, які в сучасній науковій та навчально-методичній літературі вважаються інноваційними.

Активні або інтерактивні методи навчання виокремлено на основі зміни ролі викладача (замість ролі інформатора роль менеджера) та ролі студента (інформація не мета, а засіб для засвоєння вмінь і навичок професійної

діяльності). *Інтерактивне навчання* («inter» – взаємний, «act» – діяти) – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, що передбачає створення комфортних умов навчання, за яких студент відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність [2, с. 356]. Характерною ознакою інтерактивного навчання є постійна, активна взаємодія усіх учасників навчального процесу. Аналізуючи свої дії та дії своїх партнерів, кожен може змінювати модель своєї поведінки, більш усвідомлено засвоювати необхідні знання та вміння, відчувати себе в умовах, максимально наближених до майбутньої професійної діяльності. Найпоширенішими серед таких методів є *метод проектів, групові обговорення, «мозковий штурм», ділові та рольові ігри, кейс-метод, тренінг-навчання, практичний експеримент* тощо [3, с. 298].

Активні (інтерактивні) методи поділяються на імітаційні та неімітаційні [1, с. 299–303]. *Неімітаційні методи* не передбачають створення моделі процесу або діяльності, а активізація досягається за рахунок добору проблемного змісту навчання, що забезпечує діалогічність взаємодії. До неімітаційних методів у науковій літературі відносять *проблемну лекцію, семінар-дискусію з «мозковою атакою», виїзне практичне заняття, курсову та дипломну роботу, стажування без виконання посадових обов'язків*. Зазначені методи дають можливість не тільки надавати студенту певну інформацію, але й сприяти розвитку окремих професійних вмінь та навичок.

Імітаційні методи поділяються на *ігрові та неігрові*, які передбачають роботу з моделлю ситуації у процесі імітації. *Метод аналізу конкретних ситуацій як неігровий метод* полягає у вивченні, аналізі і прийнятті рішень у ситуації, що виникла або може виникнути за певних обставин у конкретній організації. Цей метод стимулює аналітичне мислення студентів, формує системний підхід до вирішення проблеми, дозволяє виділити варіанти гіпотез розв'язання проблеми, допомагає налагодити ділові та особисті контакти, усувати конфлікти.

До ігрових імітаційних методів відносять стажування з виконанням посадових обов'язків, імітаційний тренінг, ділові та рольові ігри. Ці методи забезпечують максимально можливе наближення навчального процесу до виробничих умов. Активні методи навчання (дискусії, дидактичні ігри, моделювання виробничих ситуацій тощо) є своєрідним полігоном, на якому студенти відпрацьовують професійні вміння та навички.

Кожен з інноваційних методів навчання має свої переваги та недоліки. Наприклад, *метод кейсів* передбачає прийняття студентами конкретного рішення у запропонованій ситуації. Для ефективного використання цього методу інформація, що становить *кейс* («case» – випадок, ситуація), має відображати проблему з майбутньої професійної діяльності, що може бути розв'язана декількома варіантами. Кожна група студентів у результаті обговорення пропонує свій варіант розв'язання проблеми, обґрунтовуючи його з опорою на отримані знання з дисципліни. Викладач, готуючись до такого заняття, систематизує матеріал курсу, доповнює його міжпредметними зв'язками, спрямовує студен-

тів на професійний, а не побутовий підхід до аналізу ситуації [3, с. 300]. Як на мене, підвищенню якості та інтенсивності освітнього процесу у вищій школі сприятиме органічне поєднання інноваційних методик з класичними, традиційними, продумане і гармонійне поєднання різних методів щодо кожної дисципліни та кожного заняття залежно від їх мети та специфіки. Високопродуктивним та перспективним є також синтез аудиторної та позааудиторної роботи, що допомагає утворити сплав професійних умінь та навичок з активною громадською позицією майбутнього фахівця. Для реалізації таких підходів, а також для активного впровадження інноваційних методів навчання викладачеві треба не тільки удосконалювати навчально-методичні комплекси з окремих дисциплін, але й опанувати нові засоби навчання.

Отже, на підставі аналізу наукових досліджень та методичної літератури щодо впровадження інноваційних методів навчання у вищій школі показано, що [1, с. 304]:

– пріоритетом національної концепції реформування і модернізації вищої освіти є створення інноваційного освітнього середовища у вищих навчальних закладах через сприяння прогресивним нововведенням, зокрема впровадження інноваційних методів навчання;

– саме застосування широкого діапазону новітніх методів навчання стане однією з ознак інноваційних університетів і започаткує процес інтернаціоналізації вищої школи України;

– у сучасній педагогіці має місце багатоваріантність інноваційних методів навчання, спрямованих на якісне засвоєння знань студентами, розвиток їх інтелектуальної діяльності, формування вмій та навичок критичного осмислення професійної проблеми, здатності самостійно опрацьовувати інформацію, набуття якостей, що стануть у нагоді в майбутньому професійному житті;

– кожен вищий навчальний заклад створює свою базу найбільш часто використовуваних інноваційних методів з урахуванням специфіки викладацького складу, контингенту студентів, особливостей спеціальностей, фахівців, яких готує конкретний виш, матеріально-технічного забезпечення та ін.

Актуальним напрямом подальшого висвітлення порушеної теми є дослідження проблеми навчання фахівців на основі досліджень у контексті компетентнісного підходу, а також вивчення найбільш ефективних інноваційних методів, що можна використати для підготовки фахівців окремих спеціальностей.

Список використаних джерел

1. Ващук Ф. Г. Перехід до інноваційних технологій у вищій освіті – вимога часу. *Інтеграція в європейський освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи* : монографія / за заг. ред. Ф. Г. Ващука. Ужгород : ЗакДУ, 2011. № 16. С. 290–305.
2. Гончаров С. М. Методи, форми та інтерактивні технології навчання в кредитно-модульній системі організації навчального процесу. *Інтеграція в європейський освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи* : монографія / за заг. ред. Ф. Г. Ващука. Ужгород : ЗакДУ, 2011. № 16. С. 353–362.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2004. 352 с.